

RATIO DECIDENDI – НОВЕЛИ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ*

Практика Європейського суду з прав людини

РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ВІД 25 БЕРЕЗНЯ 1999 р. У СПРАВІ “ЯТРИДІС ПРОТИ ГРЕЦІЇ”. (КОМЮНІКЕ СЕКРЕТАРЯ СУДУ)**

У рішенні, ухваленому в Страсбурзі 25 березня 1999 р. у справі “Ятрідіс проти Греції”, Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ, Суд) постановив: одностайно – що було допущено порушення ст. 1 Першого протоколу до Європейської конвенції з прав людини (далі – Конвенція) (захист права власності); шістьнадцятьма голосами проти одного – що було допущено порушення ст. 13 Конвенції (право на ефективний засіб захисту); і одностайно – що немає необхідності ухвалювати рішення щодо скарг, висунутих на підставі п. 1 ст. 6 (право на справедливий судовий розгляд) та ст. 8 (право на повагу до приватного і сімейного життя).

1. Основні факти

Заявник – громадянин Греції пан Георгіос Ятрідіс, 1923 р. народження, живе в Афінах. До 1988 р. керував кінотеатром просто неба “Іліополіс” в однойменному передмісті Афін.

Право власності на землю, на якій побудовано цей кінотеатр, є предметом спору між спадкоємцями приватної особи К.Н. та Грецькою державою. Заявник орендував кінотеатр у спадкоємців К.Н. у 1978 р.

У 1988 р. місцеві органи влади ухвалили постанову про позбавлення заявника права на володіння кінотеатром, мотивуючи це тим, що він незаконно утримує державну власність, і про передання його муніципальній раді передмістя Іліополіс.

1989 р. Афінський суд першої інстанції скасував цю постанову. Відповідні управління міністерства фінансів, Державна рада юстиції та Державне земельне управління висловилися за те, щоб міністр фінансів повернув кінотеатр заявникові, але міністр і донині відмовляється виконати рішення Афінського суду першої інстанції.

Заявник вважає, що відмова органів державної влади повернути йому приміщення кінотеатру порушує його право на мирне володіння своїм майном, гарантоване ст. 1 Першого протоколу до Конвенції, а також право на повагу до приватного і сімейного життя згідно зі ст. 8 Конвенції.

* Рубрика функціонує під егідою Єдиного порталу аналітики судової практики *RATIO DECIDENDI*.

** Публікація документа: Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі. 1999 р., № 2.

На його думку, порушено також статті 6 та 13 Конвенції – внаслідок відмови органів державної влади виконати судові рішення, ухвалені Афіньським судом першої інстанції на користь заявника.

Стаття 1 Першого протоколу

Насамперед Суд зазначив, що на момент позбавлення заявника права на експлуатацію кінотеатру, яка здійснювалася на підставі офіційно укладеного договору оренди, заклад пропрацював без втручання з боку органів влади одинадцять років. За цей час у нього з’явилися постійні відвідувачі, переважно місцеві жителі, що, на думку Суду, є позитивним фактором. Крім того, Суд підкреслив, що “зелені кінотеатри” взагалі відіграють досить помітну роль у місцевому культурному житті Греції.

Далі було зауважено, що заявник, після того як муніципальна рада Ліюполіса позбавила його права володіння законно орендованим кінотеатром, у якомусь іншому приміщенні кінотеатрального бізнесу не розпочинав. Повернути ж собі кінотеатр, незважаючи на наявність судового рішення про скасування постанови органів місцевої влади щодо позбавлення його зазначених майнових прав, пан Ятрідіс не мав можливості через відмову міністра фінансів скасувати постанову про передання його муніципальній раді.

Ці обставини дають підстави говорити про порушення прав заявника на власність, що закріплені в першому реченні ч. 1 ст. 1. Безперечно, позбавлення заявника права на орендоване ним майно, що відбулося 17 березня 1989 р., з точки зору внутрішнього законодавства було юридично вмотивоване, оскільки здійснювалося органом державної влади, а саме земельним управлінням префектури Аттики, на підставі відповідної адміністративної постанови від 9 лютого 1989 р. За цим документом кінотеатр передавався в розпорядження муніципальної ради Ліюполіса.

Однак 23 жовтня 1989 р. Афіньський суд першої інстанції розглянув справу в порядку спрощеної процедури і скасував зазначену постанову через недодержання умов її ухвалення.

Відтоді позбавлення заявника права володіння кінотеатром втратило будь-які юридичні підстави.

Таким чином, муніципальна рада Ліюполіса, перетворившись на незаконного власника, мала повернути кінотеатр заявникові, що їй і рекомендувалося всіма органами, з якими консультувався міністр фінансів, а саме: міністерством фінансів, Державною радою юстиції та Державним земельним управлінням.

Більше того, Державне земельне управління запропонувало міністрові фінансів скасувати постанову про передання кінотеатру муніципальній

радї, повернути заклад панові Ятрїдїсу, відновивши його право на орендовану ним власність.

Суд висловив думку, що в цьому разі втручання у права заявника є очевидним порушенням грецького законодавства, а отже, суперечить праву заявника на мирне володіння своїм майном. Усе це дає підстави вважати, що було допущено порушення ст. 1 Першого протоколу.

Стаття 13 Конвенції

Суд вважає, що правова система Греції надала заявникові реальну можливість вдатися до “ефективного засобу захисту”, чим він і скористався, причому успішно: Афінський суд першої інстанції, до якого він звернувся з проханням скасувати постанову місцевих органів влади, ухвалив рішення на його користь. Проте саме “ефективність” захисту, гарантована ст. 13, у цьому разі не була забезпечена на практиці, оскільки виконанню судового рішення перешкоджали, з одного боку, невмотивовані дії, а з другого – бездіяльність органів державної влади.

З огляду на відмову міністра фінансів виконати рішення суду першої інстанції у справі заявника, засіб судового захисту, що розглядається, не може вважатися “ефективним”, як того вимагає ст. 13 Конвенції. Отже, було допущено порушення цієї статті.

Правові позиції Верховного Суду

Цивільна юрисдикція

**ПРО ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ ПОЗОВУ
ПРО ВИЗНАННЯ НЕДОСТОВІРНОЮ ІНФОРМАЦІЇ,
ПОШИРЕНОЇ ЩОДО ПУБЛІЧНОЇ ОСОБИ***

Статтею 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод передбачено, що кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов’язане з обов’язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхід-

* Правову позицію сформовано Л. Сидоровою за: Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 11 липня 2018 р. № 658/1795/17-ц.